

Udenrigspolitisk Redegørelse (Formanden for Naalakkersuisut)

Forelæggelsesnotat

På Naalakkersuisut vegne forelægger jeg traditionen tro den årlige udenrigspolitiske redegørelse.

Den udenrigspolitiske udvikling i Arktis

Der har netop været afholdt møde i en kreds af udenrigsministre blandt de fem lande, som grænser op til Nordpolen. Der har været en del polemik omkring mødet blandt andet fordi at tre lande som er medlemmer af Arktisk Råd og oprindelige folks organisationer ikke var inviteret med. Den amerikanske udenrigsminister kom med en kritik af, at relevante aktører som har noget at skulle have sagt ikke deltog og den kritik støttede Grønland. Det er Naalakkersuisuts holdning, at dem der bliver berørt af enhver udvikling skal være med i diskussionerne og i beslutningsprocesserne. Det er også derfor, at det var vigtigt for Grønland at deltage på mødet i Canada.

På trods af kritikken var det både et vigtigt og givtigt møde, hvor alle ministre føler en stor forpligtelse til at samarbejde om de udfordringer Arktis står overfor. Det gælder både udfordringen for at definere kontinentalsokkelen oppe ved Nordpolen, udfordringerne ved at have et bedre udbygget SAR beredskab, hvor der er forhandlinger i gang i Arktisk Råd om en aftale på det område, muligheder og udfordringer ved udvinding af olie og gas i det Arktiske og til sidst vigtigheden af, at der fortsat er fokus på videnskabelig forskning, som kan danne grundlag for bedre viden og for de beslutninger vi skal træffe.

Der bliver formentlig ikke flere møder på ministerniveau blandt de fem lande, men landene er enige om, at der sagtens kan være behov for, at man på ekspertniveau eller embedsmandsniveau mødes blandt de fem lande. Ilulissat erklæringen fra maj 2008 er fortsat den aftale, som alle fem lande anerkender og danner grundlag for en fredelig udvikling og dialog omkring de problemstillinger de fem lande står overfor ved og omkring Nordpolen. Alle fem lande er derfor fortsat forpligtet til og interesserede i, at løse eventuelle problemer igennem dialog og forhandling.

Forsvars- og sikkerhedspolitikken

Den danske forsvarskommission, som også havde deltagelse fra grønlandsk side afleverede sin beretning i marts 2009 og dannede baggrund for Folketingets forsvarsforlig senere på året. Forsvarskommissionen har fokus på det ændrede forsvars- og sikkerhedspolitiske billede i Arktis. Klimaændringerne gør, at interessen og aktiviteterne i Arktis er stigende og det har også virkninger for de opgaver, som forsvaret skal løse. Der er behov for bedre beredskab, øget suverænitetsbevarelse og behov for øget samarbejde med nabolandene.

Et af forslagene er at etablere en Arktisk Kommando, hvor man sammenlægger Færøernes og Grønlands Kommando. Forsvarskommandoen har netop indledt et arbejde, som skal danne baggrund for etableringen af en Arktisk Kommando. For Naalakkersuisut er det vigtigt, at den nye kommando er placeret et sted, hvor der er nem adgang til samarbejdspartnerne og, at der er en øget dialog og samarbejde mellem de forskellige offentlige instanser, som har betydning for beskyttelsen af vores territorium og miljø. Det nye forsvars- og sikkerhedspolitiske billede kræver at de forskellige instanser har en tæt dialog og samarbejde. Derudover er det også vigtigt for Naalakkersuisut at alle opgaver er samlet et sted og ikke ligger alt for mange forskellige steder. Naalakkersuisut forventer at der vil foreligge et beslutningsgrundlag ved udgangen af året.

Kontinentalsokkelprojektet

Nok en af de allerstørste folkeretlige udfordringer Rigsfællesskabet står overfor er udvidelsen af kontinentalsokkelen syd for Grønland, Nordøst og Nord for Grønland mod Nordpolen. Den planlagte forskning er nu ved at være gennemført for området syd for Grønland. Der udestår fortsat forskning i områderne nord og nordøst for Grønland, der logistisk er de vanskeligste. Denne forskning forventes udført i 2010, 2011 og om nødvendigt i 2012.

I april 2009 fremsattes kravet for det første område i rigsfællesskabet, området nord for Færøerne. Kravet for området syd for Færøerne forventes fremsat i 2010.

For de grønlandske områder forventes krav for området syd for Grønland inden for perioden 2011-13, idet en task force vil indstille, hvornår krav mest hensigtsmæssigt kan fremsættes. Krav for områderne nord og nordøst for Grønland forventes fremsat i 2013-14, afhængigt af hvornår forskningen er afsluttet.

Der er en stor pukkel af ubehandlede krav fremsat for FN's Kontinentalsokkelkommission. Det vides derfor ikke, hvornår de fremsatte krav kan forventes færdigbehandlet.

Det er selvsagt meget væsentligt, at Grønlands Selvstyre deltager aktivt i denne fase, der vil være afgørende for de mulige udvidelser af kontinentalsoklen omkring Grønland og dermed for adgangen til ressourcerne i området. Dette gælder ikke mindst efter gennemførelsen af selvstyreloven og overtagelsen af råstofområdet.

Forholdet til EU

Hvad angår vores aftaler med EU på både fiskeri og partnerskab står vi overfor, at skulle indlede forberedelser til genforhandling af disse aftaler. Fiskeriaftalen udløber ved udgangen af 2012 og Partnerskabsaftalen ved udgangen af 2013. Dertil skal der laves en ny OLT ordning, da den eksisterende udløber ved udgangen af 2013.

Naalakkersuisut har igangsat et arbejde, som skal vurdere både vores nuværende aftaler men også vort forhold til EU set i lyset af den udvikling, der har været fra EU's side overfor Grønland. Den evaluering som er igangsat skal se på, hvor der vil være behov for, at justere forholdet samt danne baggrund for de nye forhandlinger, som forventes igangsat næste år.

Forbuddet mod produkter fra sæler har vi været meget kritiske overfor. Men vi har også sikret, at der ikke var tale om et totalforbud, som det ellers har været tanken. Men vi må dog indse at vi bliver nødt til at komme videre og hvis det er muligt, udnytte den mulighed vi har for, at produkter fra sæler fra Grønland stadigvæk er tilladt i det europæiske marked. Vi må dog indse, at markedet for

sælvskind i Europa er ikke eksisterende i dag. Det vi kan lære ved sagen må blandt andet være, at det aldrig er sundt at være afhængig af et enkelt marked, men at vi må sprede vores indsats, f.eks. for sælvskind til flere markeder således, at vores eksport af sælvskind ikke står stille fordi vi er så afhængige af et marked.

EU har i dag 27 medlemslande, hvor de nyeste er flere østeuropæiske lande. Flere af disse nye medlemslande er blandt de fattigste af medlemslandene. Derfor er der også større konkurrence om EU's økonomiske midler. De midler vi modtager fra EU igennem fiskeriaftalen og partnerskabsaftalen har stor betydning for landskassen. Det er fortsat Naalakkersuisut opfattelse, at vi skal opretholde det niveau og om muligt hvis begge parter ønsker det, at sprede samarbejdet til at omfatte for eksempel klima. Men det bliver ikke nemt på grund af øgede økonomiske behov blandt EU's egne medlemslande. På den anden side har EU en interesse i Arktis og Grønland – en interesse, som er steget de seneste år. Det forhold skal vi arbejde for at bruge til begges fordel. Naalakkersuisut har desuden fokus på arbejdet for en ny OLT-ordning, der skal forhandles på plads i de kommende år. Vi kan se at handelsfordelene vi nyder igennem OLT ordningen skrider i disse år, da EU's toldsatser overfor tredjelande reduceres gang på gang. I den forbindelse skal EU sammen med OLT'erne vurdere hvad der kan gøres for, at kompensere for dette skred af handelsfordelene.

Arktisk Råd

I perioden 2009 – 2011 har Danmark, Grønland og Færøerne formandskabet for Arktisk Råd. Det er første gang i rådets historie, at Rigsfællesskabet har formandskabet. I sidste måned var der for første gang møde blandt Arctic Senior Officials i Ilulissat og det er tanken, at ministermødet næste år skal finde sted i Grønland.

Formandskabsprogrammet har stor fokus på den menneskelige dimension. For Grønland, som har formandskabet i arbejdsgruppen for bæredygtig udvikling er det kritisk, at der er øget fokus på de samfundsmæssige problemer befolkningerne i Arktis står overfor. Derfor er fokus i denne arbejdsgruppe på sundhedsproblematikken i Arktis. Der er nedsat en ekspertgruppe blandt sundhedseksperter. Gruppen bliver ledet af Grønland og Canada og et af fokusområderne har været selvmordsforebyggelse, hvor der blev afholdt et seminar i efteråret her i Nuuk. Det er tanken at udvikle dette samarbejde på sundhedsområdet.

Et andet emne som medlemmerne af Arktisk Råd debatterer, er observatørspørgsmålet. Den større interesse for Arktis fra omverdenens side har resulteret i et rekordantal lande, som søger observatørstatus. Et af problemerne er frygten for, at der bliver for mange deltagere og derfor risiko for, at medlemslandene og oprindelige folks repræsentanter får mindre indflydelse på grund af en større påvirkning og indflydelse fra andre ikke-arktiske landes side. Det er også et spørgsmål, om at Arktisk Råd ikke skal blive et mini-FN og et spørgsmål om, at finde en løsning på, hvordan man bedst bruger observatørerne til at fremme Arktisk Råds arbejde.

Diskussionen foregår indtil ministermødet næste år, hvor Naalakkersuisut håber at der vil være fundet en fornuftig og brugbar løsning.

Oprindelige folk

FN's deklARATION om oprindelige folks rettigheder blev vedtaget i FN i 2008 og det er Naalakkersuisuts holdning, at vedtagelsen af selvstyreordningen er en de facto implementering af dele af deklARATIONEN. Der var et fåtal af lande, som stemte i mod deklARATIONEN i 2008, heriblandt Australien, USA og Canada. Sidste år ændrede Australien holdning og erklærede sin støtte til

deklarationen og her for nyligt har så både Canada og USA meldt ud, at de vil genoverveje deres position med henblik på at kunne erklære deres støtte til deklARATIONEN. En for Naalakkersuisut positiv udvikling.

Udenrigspolitisk Strategi

Naalakkersuisut agter at benytte næste års Udenrigspolitiske Redegørelse til at præsentere en udenrigspolitisk strategi, som skal munde ud i anbefalinger om hvilke opgaver, der bliver vigtige at løse. Med selvstyrets indførelse, har vi forpligtiget os selv til at udvikle vores samfund. Dette gælder også den udenrigspolitiske udvikling, som stiller større og større krav til grønlandsk ageren, hvis vi skal kunne fremme og beskytte vore interesser. Naalakkersuisut skal kunne sikre Grønlands interesser udenrigspolitisk og der er behov for en mere aktivistisk ageren. Men vi er afhængige af, at have det nødvendige personale med de rette kvalifikationer. Det er tanken, at strategien også skal munde ud i en anbefaling af hvor det vil være vigtigt at have repræsentationer i fremtiden og sætte konkrete årstal på, hvornår det bedst sker. Det er klart at det er en bekostelig affære at have repræsentationer i udlandet. Men vi kan også se, at den investering kommer tilbage til Grønland mange gange igen i form af aftaler, som har betydning for udviklingen i Grønland. Et konkret eksempel er partnerskabsaftalen med EU som igennem de 7 år den varer, vil have en værdi af 1,3 milliarder kroner.

Vi er et land under opbygning og det vi kan konstatere, når vi ser på andre lande er, at tilstedeværelse fremmer gensidig handel. Det har betydning at være repræsenteret strategiske steder, hvor man fremmer egne interesser og skaber større synlighed – noget der i vort tilfælde måske kan gavne vores eksport af varer til andre lande. Det har dog lige så stor betydning, at vi fremmer vores synspunkter hos de lande, som vi i stigende grad har relationer med. Derfor er det Naalakkersuisut magtpåliggende, at vi benytter næste års Udenrigspolitiske Redegørelse til en grundig drøftelse af denne strategi.

Med disse ord ønsker jeg Inatsisartut en god og konstruktiv debat.